

blijvende waarde geschapen heeft: hij deed en doet zulks zonder den minsten twijfel — maar deze eeuwigheidswerken staan min of meer buiten en boven de sfeer van zijne ontdekkingen; zij zijn allerminst revolutionair in dieperen zin van het woord; zij zijn niet de uit bloed en tranen geboren produkten van een levensdoorworsteling van onder af aan.

Dit zijn geen ethische bespiegelingen — dit zijn óók zuiver aesthetische overwegingen; want men kan geen kunst van leven scheiden, o kortzichtige kunstzinnigen van dezen gespecialiseerden tijd! Ik erken gaarne Picasso's genialiteit, ik ben bereid hem den geniaalsten van alle levende schilders te noemen (hoe klein, bijna nuchter soms, wordt zelfs die veelzijdig-phantastische en in zijn verbluffende inventieve begaafdheid wel aan verwante Hollandsche geest, Jan Toorop, bij dezen Proteus vergeleken!) Máár — ik kan in Picasso geen representatief kunstenaar zien van onzen zoo tragischen tijd. (In Toorop is mèèr, vèèl meer, dat representatief is!) Eer zie ik hem als een verdwaalde, nobele, egocentrische geest, die over de eeuwen heen ziet, uitziet naar het groote Vreemde en Onbekende — in den beginne met smartelijken weemoed, met gelaten hooghartigheid later. Om wezenlijk representatief te zijn mis ik in Picasso te zeer het verantwoordelijkheidsbesef tegenover het leven als totaliteit beschouwd; m.a.w. zie ik hem te zeer als aestheet. En dit, tenslotte, geldt niet alleen van Picasso of van de Cubistische en Neo-Plastische bewegingen, maar van de hedendaagsche Fransche kunst als geheel beschouwd, en laten wij met een gerust geweten hier bijvoegen: van de Europeesche kunst als geheel beschouwd.

Wanneer wij deze dingen overdenken, dan zijn wij geneigd in wanhoop ons af te vragen: is Giotto dan een schim van het verleden, een onmogelijke droom, een onbereikbaar ideaal? — Ik weet het niet, ik geloof het nog niet; ook al weet ik héél zeker, dat wij veel te gemakkelijk redeneeren over een monumentale kunst alsof deze aesthetisch maar voor het grijpen ligt en niet is „le fait de tout un peuple enthousiasmé.” Maar ik meen wèl te mogen aannemen, dat die drie voortreffelijke kunstenaars Severini, Herbin en Metzinger zich eenigszins anders verhouden tegenover dit vraagstuk dan hun groote voorganger Picasso. Uit hun gedegen en verzorgde schilderwerken spreekt meer een geest van dienende aanvaarding en geduldiger toewijding, van bewuster zich-rekenschap-geven, welhaast van conscientieuze berekening. Zij missen Picasso's onvoorzichtige, bijna onverantwoordelijke durf en élan en spontaneïteit; zij missen de grillige verwendheid van zijn intellect. Zij wonnen veel bij dit verlies: zij wonnen aan betrouwbaarheid, zijn meer te-goeder-trouw. Doordat zij „redelijker” zijn, doet het gevaar der aesthetische intellectualiteit zich niet gevoelen als een vaag dreigement — ik zou eerder geneigd zijn te zeggen,